

1. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Μπιέρνστερ Μπιέρνσον, «Ο πατέρας»
(Ν.Ε.Λ. Β' Λυκείου, Β4, σσ. 198 -200)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Το πολύπλευρο έργο του Νομπελίστα Νορβηγού συγγραφέα Μπιέρνστερ Μπιέρνσον αναφέρεται σε κοινωνικά, πολιτικά, ηθικά και αισθητικά προβλήματα της εποχής του. Ποια από αυτά τα θέματα θίγονται στο διήγημα «Ο πατέρας»;
2. Πώς επιβεβαιώνεται από το εξεταζόμενο κείμενο η άποψη ότι ο συγγραφέας παρουσιάζει με ρεαλισμό την αγροτική ζωή στη Νορβηγία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα;
3. Η κριτική του εγωισμού, των προλήψεων και της θρησκευτικής πίστης, η φιλελεύθερη διάθεση, ο ρεαλισμός και ο ορθολογισμός είναι γνωρίσματα του έργου του Μπιέρνσον. Ποια από τα παραπάνω θέματα εμφανίζονται στο διήγημα «Ο πατέρας»; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
4. Ποιος φαίνεται να είναι ο ρόλος της εκκλησίας στη ζωή της νορβηγικής κοινότητας του τέλους του 19^{ου} αιώνα, στην οποία αναφέρεται το διήγημα;
5. Ποια σημασία έχει, κατά τη γνώμη σας, για το διήγημα η πληροφορία ότι ο Μπιέρνσον ήταν γιος πάστορα;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Το διήγημα αυτό αποτελεί ένα δράμα σε πέντε πράξεις: ποιο είναι το θέμα κάθε πράξης και πώς συνδέονται τα μέρη μεταξύ τους;
2. Σε ποιο χώρο τοποθετούνται τα γεγονότα του διηγήματος; Ποιος είναι ο αφηγημένος χρόνος;
3. Ποια είναι η πρωτοτυπία αυτού του διηγήματος από άποψη μορφής;

4. Η δραματικότητα αποτελεί βασικό γνώρισμα της γραφής του Μπγιέρνσον. Να την αναζητήσετε στο διήγημα και να επισημάνετε τους εκφραστικούς τρόπους με τους οποίους επιτυγχάνεται.
5. Ποιοι κόσμοι συγκρούονται στο κείμενο; Ποια πρόσωπα τούς εκπροσωπούν;
6. Ποια στάση κρατάει ο πάστορας απέναντι στο Θορντ; Με ποιους εκφραστικούς τρόπους δηλώνεται η στάση αυτή;
7. Ποια σημασία έχει για το διήγημα η τέταρτη πράξη;
8. Το διήγημα αυτό χαρακτηρίζεται από εκφραστική αυστηρότητα στη διατύπωση των συναισθημάτων. Σε τι αποβλέπει αυτό;
9. Πώς κατορθώνει ο συγγραφέας να παρουσιάζει τον ήρωά του αξιοπρεπή μέσα στη δυστυχία του;

2.3 Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Από πού αντλεί τη δύναμή του στην ενορία ο βασικός ήρωας;
2. Πώς διαγράφεται ο χαρακτήρας του Θορντ Οβεράας; Ποιες είναι οι σχέσεις του με την εκκλησία και τον πάστορα;
3. Ποια δύναμη έχει το χρήμα στο έργο αυτό;
4. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο Θορντ Οβεράας δεν απάντησε στην ευχή του πάστορα: *«Να σου ζήσει [ο γιος]... Ο Θεός, από κει πάνω, σου το στέλνει σαν ευλογία...»*;
5. *« - Βλέπω πώς στέκεσαι πολύ καλά, Θορντ, του 'πε ο εφημέριος.
- Ναι, γιατί δεν έχω στενοχώριες».*
Ποιες σκέψεις σάς δημιουργεί η απάντηση του Θορντ στη φιλοφρόνηση του εφημέριου;
6. Σε ποια σημεία του διηγήματος διακρίνετε τραγική ειρωνεία;
7. Υπάρχει «ύβρις», κατά τη γνώμη σας, στο διήγημα και πού;
8. Πώς επέδρασε στην ψυχή του Θορντ ο θάνατος του γιου του;
9. Να συγκρίνετε το Θορντ όπως παρουσιάζεται στην αρχή του διηγήματος (*«μ' ύφος περήφανο και σοβαρό»*) και στο τέλος (*«ψηλός, αδύνατος και καμπουριασμένος άντρας με κάτωσπρα μαλλιά»*). Τι μεσολάβησε;
10. Τι νομίζετε ότι εννοεί ο εφημέριος με τη φράση *«Μου φαίνεται πως ο γιος σου σ' έκανε καλύτερο άνθρωπο...»*;
11. Σχολιάστε τον τίτλο του διηγήματος.

12. Πολλά έργα του Μπγιέρνσον έχουν διδακτικό χαρακτήρα. Τι, κατά τη γνώμη σας, διδασκόμαστε από το διήγημα «Ο πατέρας»;

2.4. Σχολιασμός αδίδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Θ.Σ. Έλιοτ, «Φονικό στην εκκλησιά»¹

ΘΩΜΑΣ

*Δεν ξέρουμε πάρα πολλά για το μέλλον, μόνο
Πως από γενεά σε γενεά τα ίδια πράγματα
Γίνονται πάλι και πάλι.
Λίγα μαθαίνουν οι άνθρωποι απ' την πείρα των άλλων.
Μα στη ζωή ενός ανθρώπου, δε γυρίζει ποτέ
Ο ίδιος καιρός. Κόψε τα σκοινιά,
Ρίξε τα λέπια των περασμένων. Μονάχα
Ο ανόητος, καρφωμένος στην ανοησία, νομίζει
Πως γυρνά τον τροχό που απάνω του ο ίδιος γυρίζει.*

Αφού ερμηνεύσετε τους παραπάνω στίχους, να τους συσχετίσετε με το διήγημα «Ο πατέρας».

Φραντς Κάφκα, «Γράμμα στον πατέρα»²

«Αγαπημένε μου πατέρα

*.....
Έβλεπες τα πράγματα περίπου έτσι: Σε όλη σου την ζωή δούλεψες σκληρά, θυσιάζοντας τα πάντα για τα παιδιά σου, κυρίως δε για μένα. Συνεπώς, έκανα «τη μεγάλη ζωή», ήμουν απολύτως ελεύθερος ν' ασχολούμαι με ό,τι μου άρεσε, χωρίς ν' αντιμετωπίσω ποτέ βιοτικό πρόβλημα και γενικά δεν είχα έγνοιες... Θα ήμουν πιο ευτυχής να σε είχα φίλο, αφεντικό, θείο, παππού, ακόμη (αν και το λέω με κάποιο δισταγμό), πεθερό μου. Αλλά σαν πατέρα ήσουν πολύ δυνατός για μένα και η δύναμή σου γινόταν εντονότερη επειδή*

¹ Έλιοτ Θ.Σ., *Φονικό στην εκκλησιά*, μτφρ. Γ. Σεφέρη, εκδ. Ίκαρος, 1963¹, 1996.

² Κάφκα Φ., *Γράμμα στον πατέρα*, μτφρ. Φ. Καλαμαράς, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1987, σσ. 7-12.

οι αδελφοί μου πέθαναν σε μικρή ηλικία...πάντως εμείς οι δύο είμαστε τόσο διαφορετικοί και εξαιτίας αυτής της διαφοράς τόσο επικίνδυνοι ο ένας για τον άλλο, ώστε εάν ήθελε κανείς να προβλέψει με ποιο τρόπο, εγώ, ένα παιδί που εξελισσόταν αργά και εσύ, ο ώριμος άντρας, θα μπορούσε να συμπεριφερόμαστε ο ένας προς τον άλλο, θα μπορούσε να συμπεράνει ότι θα με συνέθλιβες, αφανίζοντας ολοκληρωτικά την προσωπικότητά μου. Αυτό βέβαια δε συνέβη, διότι η ζωντανή πραγματικότητα είναι αδύνατον να υπολογισθεί εκ των προτέρων, έχει όμως συμβεί κάτι χειρότερο».

(απόσπασμα)

Να διαβάσετε το παραπάνω κείμενο και να επισημάνετε τα χαρακτηριστικά του πατέρα του Κάφκα που θυμίζουν τον πατέρα στο εξεταζόμενο διήγημα.

Φρήντριχ Σίλλερ, «Το δαχτυλίδι του Πολυκράτη»

*«Τ' ακούει κι ανατριχιάζει ο ξένος φίλος:
σε κρίνω - πώς αλλιώς; - ευτυχισμένον,
μα τρέμω αν θα μπορέσεις να σωθείς.
Οι θεοί φθονούν, κι αυτό 'ναι που φοβούμαι·
ανόθευτη χαρά απ' αυτούς στον κόσμο
ποτέ θνητός δεν έλαβε κανείς
Κι εμένα σε καλό μου βγήκαν όλα,
σ' όλες τις πράξεις που έκαμα ως μονάρχης
οι θεοί μ' ευνόησαν, μα έναν ακριβό,
που ο κληρονόμος μου ήταν, μου τον πήραν,
τον είδα, ωιμέ, νεκρό· στην ευτυχία
το φόρο μου τον πλέρωσα κι εγώ.»*

Να συνδέσετε νόημα του κειμένου «Ο πατέρας» με τους στίχους του Φρήντριχ Σίλλερ, *Το δαχτυλίδι του Πολυκράτη*³.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

³ Βλ. Ν.Ε.Λ., σσ. 67-69, μτφρ. Θρ. Σταύρου.

1. Το διήγημα είναι τραγικό, αφού έχει ως θέμα του την ψυχική ωρίμανση ενός πατέρα μετά από μια δραματική εμπειρία. Σας συγκίνησε ο συγγραφέας και πώς;
2. «*Δυο δάκρυα κυλάγανε στα ζαρωμένα του μάγουλα...*»: Πώς ερμηνεύετε τα δάκρυα του πατέρα;
3. Πώς λειτουργεί το θρησκευτικό στοιχείο στο διήγημα;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Πολλοί άνθρωποι αντλούν τη δύναμή τους από τα χρήματα που διαθέτουν. Να αναζητήσετε στην αρχαία ή σύγχρονη λογοτεχνία⁴ παραδείγματα που δείχνουν ότι η ευτυχία του ανθρώπου δε στηρίζεται στο κέρδος, αλλά στην ταπεινότητα και την προσφορά.
2. Να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας το έργο των δύο σπουδαιότερων Νορβηγών λογοτεχνών, του Μπγιέρνστερ Μπγιέρνσον και Ερρίκου Ίψεν.

⁴ Βλ. Ν.Ε.Α., παράρτημα, την ιστορία του Πολυκράτη του Ηροδότου, σσ. 365-6. Επίσης Ηροδότου νουβέλα Κροίσου - Σόλωνα, Ν. Καζαντζάκη, *Ο Φτωχούλης του Θεού* κ.ά.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία

Μπιέρνστερ Μπιέρνσον, «Ο πατέρας»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Το διήγημα έχει ελλειπτική αφήγηση και περιορισμένη δράση. Τι πετυχαίνει με αυτούς τους εκφραστικούς τρόπους ο συγγραφέας;

.....
.....
.....

Μονάδες 6

2. Πώς διαγράφεται ο χαρακτήρας του πατέρα από την αρχή ως το τέλος του διηγήματος; Τι άλλαξε τη στάση ζωής του;

.....
.....
.....

Μονάδες 8

3. Πώς παρουσιάζεται η μορφή του πάστορα στο διήγημα;

.....
.....
.....

Μονάδες 6